

“สมิธ โซเนียน” สถาบันซึ่งเป็นที่เพิ่มพูน และเผยแพร่ความรู้

เพ็ญพรรณ เจริญพร*

เมื่อเร็วๆ มา นี้ ชื่อ “สมิธ โซเนียน” คงเป็นที่สะกิดหูสะกิดใจคนไทยหลายๆ คน เพราะคำนี้ออกมาจากปากของ ฯพณฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีใจความว่าท่านมีความต้องการจะให้มีสถานที่อย่างสมิธ โซเนียนในประเทศไทย ดังนั้นจึงอาจพูดได้ว่าท่านนายกฯ ทักษิณ มีสมิธ โซเนียนอยู่ในใจเป็นพิพิภนัทสถานที่ท่านอยากให้มี

สมิธ โซเนียน ไม่ใช่ชื่อพิพิภนัทสถานแต่เป็นสถาบันที่มีพิพิภนัทสถานอยู่ในความดูแลรับผิดชอบทั้งสิ้น 16 แห่ง สถาบันแห่งนี้ตั้งขึ้นจากแนวคิด เงินทุน และ วัตถุประสงค์ของ เจมส์ สมิธซัน นักวิทยาศาสตร์ซึ่งมีความสนใจและมีผลงานการศึกษา ค้นคว้าด้านวิทยาศาสตร์มากมาย

เจมส์ สมิธซัน เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2308 (2 ปีก่อนกรุงศรีอยุธยาแตก) มารดาของเขาเป็นเชื้อพระวงศ์หม้าย ชื่อ อลิซาเบธ คีธ ฮังเกอร์ฟอร์ด เมซี (Elizabeth Keath Hungerford Macy) บิดาเป็นเชื้อสายขุนนาง ชื่อ ฮิวจ์ สมิธซัน ซึ่งต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็น ดุคแห่งนอร์ธัมเบอร์แลนด์ (Duke of Northumberland) และเนื่องจากเขาเป็นบุตรนอกกฎหมาย เขาจึงใช้ชื่อว่า เจมส์ ลูวิส เมซี ตามชื่อสกุลของมารดามาจนกระทั่งมารดาของเขาเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2343 (ตรงกับสมัยของรัชกาลที่ 1) เจมส์จึงเปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุลของบิดา

เจมส์เรียนจบปริญญาโทจากเพมโบรค คอลเลจ ที่ออกซ์ฟอร์ด เขาได้รับยกย่องจากนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายๆ คนว่าเป็นนักเคมีและนักธาตุวิทยาที่ดีที่สุดคนหนึ่ง เจมส์อุทิศตนเพื่อการศึกษาค้นคว้า เขาและเพื่อนๆ มีบทบาทในการศึกษาค้นคว้า

* อาจารย์ประจำภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญๆ มากมาย และได้ปรับใช้วิทยาศาสตร์เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เจมส์ สมิธซัน มีผลงานเขียนบทความตีพิมพ์ลงในวารสารทางวิทยาศาสตร์อย่างน้อย 27 บทความ ซึ่งเป็นผลงานทางเคมี ธรณีวิทยา ชาติวิทยา เขาสนใจทำทั้งงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และงานที่ดูเหมือนเรื่องไร้สาระอย่างเช่น งานวิจัยเรื่องส่วนผสมทางเคมีของน้ำตา รูปผลึกน้ำแข็ง และการพัฒนาวิธีทำกาแฟ

ในปี พ.ศ. 2345 เจมส์พิสูจน์ค่านทฤษฎีว่า ชาติที่เชื่อกันมาแต่เดิมว่าเป็นออกไซด์ของสังกะสีนั้น แท้จริงคือคาร์บอเนตของสังกะสี ผลจากงานชิ้นนี้ทำให้มีการเปลี่ยนชื่อแร่คาลาไบต์ ซึ่งเป็นสังกะสีคาร์บอเนตเป็นชื่อ สมิธโซไนต์ ตามชื่อของเจมส์ สมิธซัน

เจมส์เดินทางศึกษาและสำรวจไปตามที่ต่างๆ รวมทั้งเคยอาศัยอยู่ในหลายประเทศในทวีปยุโรป เขาเสียชีวิตที่เมืองเจนัว ประเทศอิตาลี เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2372 (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3) เมื่ออายุได้ 64 ปี

เจมส์ สมิธซัน ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินสมบัติของเขาให้กับ เฮนรี เจมส์ ฮังเกอร์ฟอร์ด (Henry James Hungerford) บุตรของพี่ชายต่างบิดา แต่มีข้อแม้ในพินัยกรรมว่าถ้าเฮนรีเสียชีวิต โดยไม่มีบุตรทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและนอกกฎหมาย ขอให้ทรัพย์สินสมบัติของเจมส์ตกเป็นของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันให้ชื่อว่า สถาบันสมิธโซเนียน ในกรุงวอชิงตันดีซี มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสถาบันเพื่อเพิ่มพูนและเผยแพร่ความรู้

พินัยกรรมของเจมส์ สมิธซัน เป็นสาเหตุให้เกิดความสงสัยและวิพากษ์วิจารณ์กันมากมายว่าเหตุใดเขาจึงยกทรัพย์สินสมบัติให้สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่เขาไม่เคยไปและไม่ปรากฏว่าเขามีส่วนเกี่ยวข้องกับใดๆ กับประเทศนั้น

ฝ่ายหนึ่งให้ความเห็นว่าเจมส์ สมิธซัน คงจะมีความน้อยเนื้อต่ำใจอยู่ไม่น้อยในการที่เกิดเป็นลูกนอกกฎหมายของบิดาที่เป็นขุนนางชั้นสูงและมารดาเป็นถึงเชื้อพระวงศ์ เจมส์เองเคยพูดหรือเขียนถึงตัวเองว่าทางฝ่ายบิดาเขาเป็นเชื้อสายนอร์ธัมเบอร์แลนด์ (พ่อเขาเป็นคุณแห่งนอร์ธัมเบอร์แลนด์) และทางฝ่ายมารดาก็เป็นญาติกับพระเจ้าแผ่นดิน แต่เขาไม่ได้รับการยอมรับจากทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุนี้เจมส์จึงไม่คิดจะให้มรดกของเขายู่ในประเทศอังกฤษ

อีกฝ่ายหนึ่งเสนอข้อคิดเห็นว่า เจมส์ สมิธซัน เป็นนักการศึกษา เขาคงเล็งเห็นแล้วว่าการศึกษาที่จะยกมรดกให้สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศใหม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และรับสิ่งใหม่ๆ คงจะมีประโยชน์มากกว่าจะยกให้ประเทศอังกฤษ

อย่างไรก็ตามไม่มีใครรู้เหตุผลที่แท้จริง เพราะเจมส์ สมิธซัน ไม่เคยอธิบายหรือเอ่ยถึงไว้ในที่ใดๆ เลย

ข้อแม่ในพินัยกรรมของเจมส์มีผลหลังจากการตายของเจมส์ 6 ปี เมื่อหลานชายของเขาชื่อ เฮนรี เจมส์ ฮิงเกอร์ฟอร์ด เสียชีวิตในปี 2378 (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3) มรดกของเจมส์จึงจะต้องตกเป็นของสหรัฐอเมริกา

ความตั้งใจของเจมส์ สมิธซัน เป็นไปได้ไม่ง่ายเพราะทางฝ่ายสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ก็มีการคัดค้านและถกเถียงกันอย่างกว้างขวางทั้งในรัฐสภาและทางสื่อต่างๆ ผู้คัดค้านอ้างเหตุผลทางศักดิ์ศรีของประเทศว่าถ้าประเทศจะรับบริจาคจากทุกๆ คน โดยไม่มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ไม่ว่าใครที่อยากจะมีชื่อเสียงก็จะบริจาคเช่นเดียวกับเจมส์ สมิธซัน รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาจึงตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นชุดหนึ่งเพื่อพิจารณาเรื่องนี้โดยเฉพาะ ในที่สุดสหรัฐอเมริกาก็ยอมรับการบริจาคของเจมส์ และตั้งสถาบันสมิธโซเนียนขึ้น ณ กรุงวอชิงตัน เมืองหลวงของประเทศ

นักกฎหมายและนักการทูตที่มีชื่อเสียงชื่อ ริชาร์ด รัช (Richard Rush) ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เดินทางไปประเทศอังกฤษเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนขอรับมรดก และต้องใช้เวลา 2 ปี ที่อังกฤษ เขาต้องต่อสู้คดีกับมารดาของ เฮนรี เจมส์ ฮิงเกอร์ฟอร์ด ซึ่งฟ้องดำเนินเรื่องมรดกของบุตรชาย แต่เรื่องคดีมิได้กินเวลามากนัก ริชาร์ด รัช ชนะคดีอย่างง่ายดายในนามของประเทศสหรัฐอเมริกา สิ่งที่ทำให้ต้องเสียเวลามากคือ ขั้นตอนทางราชการต่างๆ ของประเทศอังกฤษ

เมื่อผ่านขั้นตอนทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ริชาร์ด รัช ขายทรัพย์สินสมบัติส่วนใหญ่แล้วนำเงินไปซื้อเป็นเหรียญทอง¹ 104,960 เหรียญ บรรจุหีบ 11 ใบ นำลงเรือกลับสหรัฐอเมริกาพร้อมกับข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัว ตัวอย่างแร่ หนังสือ และเอกสารบันทึกการศึกษาค้นคว้าต่างๆ ของเจมส์ สมิธซัน

¹ เหรียญทองนี้เรียกว่า Sovereign Gold มีรูปแบบเหมือนเหรียญทั่วไป ทำด้วยทองคำ ในสมัยนั้นยังไม่มียระบบแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ดังนั้น ผู้เดินทางระหว่างประเทศจึงใช้เหรียญทองคำนี้เป็นเงินตรากลาง

ครั้นกลับถึงสหรัฐอเมริกา รัฐบาลหลอมเหรียญทองและแลกเป็นเงินได้จำนวน 508,318.46 ดอลลาร์ จัดตั้งเป็นกองทุนซึ่งบริหารจัดการโดยคณะกรรมการและเลขาธิการของสถาบันสมิธโซเนียน ที่ตั้งขึ้นตามนโยบายและความต้องการของเจมส์ สมิทซัน

ปัจจุบันสถาบันสมิธโซเนียนเป็นองค์กรด้านพิพิธภัณฑ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นที่เก็บวัตถุสะสมของชาติทั้งวัตถุสะสมทางประวัติศาสตร์ การบิน และอวกาศ วิจารณ์ศิลปะ ศิลปะตกแต่ง รวมทั้งของสะสมประเภทอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ประวัติการไปรษณีย์ไปจนถึงประวัติวัฒนธรรม สมิธโซเนียนประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์สถาน 16 แห่ง ศูนย์วิจัย 4 ศูนย์ สวนสัตว์แห่งชาติ ห้องสมุดด้านต่างๆ วารสารสำนักพิมพ์ และสำนักบริการนิตยสารเคลื่อนที่ สำนักงานการศึกษา ตลอดจนหน่วยงาน และกิจกรรมอีกหลากหลาย

สถาบันสมิธโซเนียนจึงเป็นองค์กรเพื่อเพิ่มพูนและเผยแพร่ความรู้สมตามความตั้งใจ ของเจมส์ สมิทซัน ผู้ก่อตั้งสถาบันแห่งนี้

บทคัดย่อ

**“สมิธ โซเนียน” สถาบันซึ่งเป็นที่เพิ่มพูน
และเผยแพร่ความรู้**

สถาบันสมิธ โซเนียน เกิดขึ้นจากทรัพย์สินสมบัติของนักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อ เจมส์ สมิธสัน ซึ่งยกมรดกให้สหรัฐอเมริกา จัดตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มพูนและเผยแพร่ความรู้ในปัจจุบันเป็นองค์กรด้านพิพิธภัณฑ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก และยังคงยึดถือปรัชญาที่เจมส์ สมิธสัน ตั้งใจไว้อย่างมั่นคง

Abstract

**Smithsonian : Institution for Increasing
and Expanding knowledge**

Jame Smithson, a Brithish scientist, bequeathed his property to the United States of America to found the Smithsonian Institution for increasing and expanding knowledge.

Now the Smithsonian Institution is the largest museum complex in the world.